העולם מתשרי מנינן להו והוו שנים כלעוס מש"ל אחרון
בראשון כולד מלך הראשון היה מת בזב והב׳ היה עומד
למלוכה באלול וכיון תשרי מנינן שנה לזה ושנה לזה. ולפיכך
עמד דריוש האחרון והשלים השנה החסרה ונבנה הבית לדן:

מסכת מגלה

אין קהלת מטמא את הידים. זו תקנת חכמים על קלקול כתבי
שהיו נותנים ספרים בצד לחם תרומה והיו העכברים באים ללחם
תרומה ואוכלים הספרים הספרים וגזרו חכמים שיהיה לספרים כל
הנוגע בספר מספרי הקדש ונוגע בלחם נטמא מנגיעה ודין אבל
גזרו על קהלת מהרא"ש מעכ"ל דנייסי לה עכברי לא ג׳ חוש דאינה
ברוח הקדש אלא חכמת שלמה היא. וחזרו ואמרו מטמא הידים
מטעם דכתיב ויהי שירו ה׳ אלפים משל. ונאמר גם אל תוסף על
דבריו מדוהיב מנין ושעור בדברי שלמה והכא מזהיר שלא להוסיף
שא׳ ברוח הקדש נאמרה ומטמאה קהלת. וכל תבעת שלמה
ומטמאה הידים שלא יכוסו אותה עכברים:

מסכת חגיגה פ"ב ס׳ יד

משנה עצרת אחל בע"ש ב"ש אומרים יום טבוח לאחר
אחר השבת. עיקר המחלוקת בין ב"ש וב"ה הוא
בשלמי חגיגה ובעולת ראיה. ב"ש אומרים אין שוחטים
שלמי חגיגה. ועולת ראיה ביו"ט דאין בהם צורך הדיוט
דלכם ולא לגבוה. טבוח ר"ל שחיטת קרבנות. וזה
וקאי בחל דב"ש מעמ אחל עצרת בע"ש ולאחר הוא
שבת

שבת ודחו לאחר השבת דעצרת יש לו תשלומין כל
ז' כפסח וסוכה ·· ובה"ג אומרי' אין טבוח אלא בו ביום
מקריבין שלמי החג וראיה דקאמר הרא עצרת שה"ס
כלדהם שרי לאקרובי אבל לא נדרי' ונדבות ועולות
ושלמים דאפשר בשאר ימות השנה ·· ומנדי' דעצ'
שחל בשבת ר"ל [redacted] בה"ה מודים לב"ש דיום טבוח לאחר
השבת ·· אין כהן מתלבש בכליו ר"ל לא יתנאה כהן
גדול ביום טבוח שלאחר השבת בכלים נאים בבותו
או בשוק אבל חוץ משעת עבודה ובבגדי כהונה דשרי·
ובכ' ימי טבוח של אחר השבת מותרין בהספד ותענית
כדי שלא לקיים דברי המינים שאומרים לשום עצרת
אחר השבת דמינים אומרי' וספרתם לכם ממחרת השב'
שבת בראשית לפי' יהיה עצרת אחר השבת ואינו נפל
בשבת · נתרץ ורמינהו ר"ל מקשה על מתניתין [illegible]
דקתני מותרי' בהספד ותענית ממעשה אלסכנדרי
שמת בלוד ובאו כל ישראל לסופדו ולא הניחן ר' טרפון
מפני שי"ט היה ופריך דע"כ יום טבוח ·· ואם סד' יט
ממש היה איך היו ישראל מחללין אותו הרי דאסור
ער לספוד ביום הטבוח ·· ומתרץ לא הניחן מפני שחל
להיות בשבת ·· כלומר אם חל יום עצרת בשב' וטבום
לאחר השבת שרי' לספוד ולהתענות בו להוציא מלבן של
המינים שלא יאמרו עצרת לאחר השב' אבל י"ט עצרת
שחל בימי השבוע ויום טבוח שלאחריו אסור בהספד
והכין

והכא נמי עובדא דאלכסנדרי ביום שחל בימי החול היה
וכבר ידוע מלבן של המינים ויום טבוח לפני השב' הוא
ולא לאחרי השבת:

מסכת חגיגה

הלכה למשה מסיני עמון ומואב מעשרין מעשר
עני בשביעית· איכא למידק טובא את דהא
עמון ומואב כמי ארץ יש' הוא אמאי פטורים משביעית
הלא משה קדשם·· וי"ל דביאה ראשונה לא קדשה אלא לשעתה
לפי שכבשום קודם א"י: אכתי קשה עמון ומואב כיון אלא
שאר א"י אמאי לא קידשה· וי"ל לפי שחלקה יהושע קודם
כבישה·· וי"ל לכבשוה והדר ליחלקוה·· וי"ל דאין א"י מתקדש
אלא ע"פ מלך ולבנור כולם ולאחר כבישה היו יחידים·· ואת
עזרא אמאי פקע לארץ עמון ומואב מקדושתם·· וי"ל
דתקנה היא לעניים שיתפרנסו מלקט שכחה ופאה ומעש'
עני·· וי"ל יתנו מעשר עני ולא תרומה ומעשרו· וי"ל דלא
ניחלקום משאר שנים·· עדיין קשה דקי"ל דאין מעשרו' מעש'
עני בשני שנים רצופים·· וי"ל הכא שאני להחיות עניים כדר
כדלעיל·· ואת עזרא יבטל מה שתיקן מרע"ה בקדוש הארץ
וי"ל דמשה לא קידש אלא מה שכבשו עוג וסיחון מארץ עמ
עמון וזהו סדר תרומות ומעשרות לאחר שהודש והוזרה
הגורן מפריש בכורים א' מס' ונחלקת לכהני משמר שלאותה
שבת בירושלם·· ואח"כ מפריש תרומה גדולה·· ובה ג' מדות
נדיבים א' ממ' בינוניים א' מס' ובינוניים א' מנ' לפי שנא'
כתוב

ניתנה התורה בה שיעור ׃ ואח״כ מפריש מעשר ראשון ללוי ׃ והדור לו
נותן לכהן א׳ מעשרה וזו נקראת תרומת מעשר או מעשר מן המעשר ׃ ואח״כ
חוזר בעל הגורן ומפריש מעשר שני ומעלהו לירושלים ואוכלו שם
ואם לא יוכל להעלותו מוכרו בכסף בעל צורה ולא אסימון ואם
נעלין ופדאו יוסיף עליו חומש ׃ וזה בשנה ראשונה ושנייה לשמיטה ׃
ובשנה רביעית וחמישית חוזר ונותנו מעשר שני ובשנת שישית נותן

עד עוד מעשר עני

פירוש במה מדליקין

בלכש פי׳ כמו צמר יש בארז בין הקליפה לעץ וקרוי לבש ׃
בחוסן פי׳ פשתן שאינו מנופץ בכלך פי׳ פסולת של משי ׃ פתילת האידן
פי׳ מין צמר יש בערבה בין הקליפה לעץ ׃ בפתילת המדבר פי׳ עלי עשב
ארוך שכודרין אותה ומדליקין בהן ׃ בירוקה׳ פי׳ כמין צמר שגדל
בדופני הספינה ׃ בשמן קיק ׃ פי׳ שמן היוצא מגרעיני צמר גפן
שנקרא קוטון ׃ ומה קיקיון שעליו גרעינים ושמן היוצא מהן עב ביותר ׃
בשמן שריפה׳ פי׳ שמן של תרומה שנטמא ולשריפה עומד ׃ בעטרן ׃ פי׳
פסולת של זפת ׃ וריחו רע ביותר ׃ שומשמין כך שמו בערבי והוא זרע
ובל׳ הרבה מזנו ׃ שמן ׃ צנונות פי׳ שמן היוצא מזרע הצנון ׃ פקועות
פי׳ דלעת המדבר ׃ נפט פי׳ מין זפת הוא לבן וריחו רע ׃ שקפלה
פי׳ כדרך שכודרין הפתילות ׃ הבהבה פי׳ כדי שתהיה
חרוכה ותדלק יפה ׃ שפופרת פי׳ קליפה של ביצה הקשה העליונה
שהביצה מונחת בתוכה ׃ מנטפת פי׳ טפה טפה לתוך הנר שואבת
פי׳ מושכת ׃ מפני גוים פי׳ כגון פרסיים שאין מניחים להדליק אור
בזמן אידם לא בבית ע״ז שלהן ׃ מפני לסטים פי׳ שלא
יראהו

ירצו שם אדם ואנשים ונבהלו עליו·· אפשר רוח רעה בשורה עליו
וכשאינו רואה הנוח לו ור״ל רוח רעה אין מאמינו חולי הבא לבעלי היורה
השחורה שלא ינוחו אלא כשישבו בחושך: ית׳ ·

במסכת שבת פ׳ תולין ס׳ כ״ב

בהדיא כתיב מכל האוכל אשר יאכל ר״ל מקשה

איך תימא משתכחה תורה מישראל והרי קרי בי
רב הוא·· השרץ שנגע בדבר של תרומה היא נטמאת דהוי
שרץ הוא אב לטומאה וככר הוא ראשון לטומאה·· והככר שנגע
בדבר אחר הוא ב׳ לטומאה וכיולא מתרץ לידע אם ראשונה
היא אם ב׳ ר״ל הא״י ולא ימצאו את דבר ה׳ יחפשו לככר שנטמא
-אינם יודעים אם א׳ לטומאה הוא או ב׳ לטומאה·· ותו מקשה
הא גמ׳ מתניתין היא·· ר״ל גם זו הדין הנה מפורשת היא במשנ׳
בהלכה שרץ אב לטומאה הוא וככר ראשון כדלעיל·· מתרץ אמ׳
רשב״י ח״ו משתכחה תורה אלא הא״י לא ימצאו את דבר ה׳ שלא
ימצאו דבר ה׳ במקום א׳ אבל פעמים לא ימצאו:

· מסכת שבת ס׳ ס״ד

מר פתוח ועשאו סתום כשר·· סתום כמי ועשאו פתוח כשר
ופי׳ ר״ל כיון את פתוחה סתומה כשר הוא כן ה״נ אם
סתומה ועשאה פתוחה כשר אי דאי פתוח ועשאו סתום—
עליו קא אמרו ליה ר״ל מקשה בשלמא אם פתוחה ועשאה
סתום·· נימא משום הפתוחות לא הוו בלוחות כ״א סתומות
לכן אלא אי אמרת סתום יותר לעשותה פתוחה ברועי
קא אגרע ליה ר״ל דלא הויה גם [illegible] אינכרא ניתן
אפשר ר׳ ירמיה למקשה הני ה׳ אותיות: לא הוו בלוחות
ולא אמרן תשה כדמפרש ליה ואזיל ולא אותיות ר׳ חנין
יונתן

ומנצפ״ך צופים אמרום דאי איתא בשר הוו פתוחות ונכנס בלוחות
ואמאי לא נכנס בלוחות אלא ע״כ מדלא נכנס בלוחות ש״מ אסור
לעשות מ״ם סתומה פתוחה וכו׳ מקשה ותוספתא צופים ולא
משה ס״ל דהני ה׳ אותיות לא אמרן משה לאחר אמנו תקנינהו
הא כתיב אלה המצות שאין נביא רשאי לחדש דבר וכו׳ לא תוסיף
ולא תגרע ומתנו היאך תימא צופים אמרום ולא משה למיר
מי הוה הוו מורע ואמאי כלא הוו ידעו הי׳ באמצע הי בסוף
תיבה כ״ל ע״כ הוו הנך אותיות בימי משה אלא לא הוו ידעו מאיזן
הבנות ומאקורות הזמן אי זה אות יהיה בראש כגון מצרים אם
מ״ם פתוחה בראשה או מ״ם סתומה ואתו צופים ותקנינהו וכו׳

מסכת שבת סי׳ ז׳

אמר רב ברם זכור ההוא האיש לטובה חנניה בן חזקיה
שמו ואלמלא הוא נגנז ספר יחזקאל מפני שהיו
דבריו סותרין זה את זה דכתב כל נבלה וטרפה לא יאכלו
הכהנים הכהנים הא דלא יאכלו הא ישר׳ יאכלו הל׳ מדנקט
הכהנים אצטריכא משום דכהנים הוו תדיר בהקרבה
ואשתריא מלתא לגבייהו תשתרי נמי נבלה קמ״ל וכן מדכת׳
תעשה בז׳ בחדש וגו׳ ועשה הנשיא ביום ההוא בעדו ובעד
כל העם הארץ פר החטאת: ושבעת ימי החג ועשה עולה
לה׳ ז׳ פרים ושבעת תמימים ליום ז׳ ימים וחטאת שעיר
עזים ליום גם כזה סותר דת׳ כי אין בפסח ולא בשאר מועדי׳
פר החטאת אלא שעיר החטאת וכאן אומר פר החטא׳ ושעיר
יקריבו וכן אמר ז׳ פרים וז׳ אילים לעולה ובתורה ב׳ פרים
ואיל א׳ וז׳ כבשים וכן במנחה אומר איפה לפר ואיפה לאיל
ושמנה הין לאיפה ובתורה ג׳ עשרונים לאיל ועשרון לכבש ע״כ יהוה
חדוש יהיה בהקרבנות לעתיד:

4

מסכת ר"ה סי' יג

על ו' חדשים שלוחים יוצאים וכו' והוא מלשון משנה יבו
פרקים שלוחים יוצאים בניסן ובאב ובאלול ובתשרי
ובכסליו ובאדר: בניסן מפני הפסח הולכין השלוחין עד
הפסח חוץ מן השבתות: ועל אב מפני התענית והולכי' כל
שמונה הימים חוץ מן השבת: ועל אלול מפני ראש השנ'
מודיעין מתי התחיל אלול ועושין ר"ה ביום ל' לאלול כצולק
דרוב שנים אין אלול מעובר ואע"פ שספק הוא בידם שמא
יעברוהו בית דין אי אפשר להן לדעת על כרחן הולכי' אחר
רוב שנים: ואם לא ידעו מתי התחיל אלול לא ידעו גם יום ל'
שלו: ועל תשרי מפני תקנת המועדות לאחר שקדשוהו
ב"ד לתשרי השלוחין יוצאין ליום המחרת והולכי' עד מקום
שיכולין להגיע עד החג ומודיעין אם עוברו ב"ד את אלול
ואם לאו כדי שלא יהא להם נוקפין ביום הכפורים וסוכות:
וכשהיה בה"ק קיים יוצאין אף על אייר מפני פסח קטן לטמא
ושהיה בדרך רחוקה בראשון: באלו הן חדשים שלוחים יוצאי'
שקדשו ב"ד החדש על פי עדים כשראו את החדש ומודיעי'
השלוחים לגולה יום שקדשוהו אם ביום ל' וחדש שעבר חסר
או ביום ל"א וחדש שעבר מלא: ואלו נתעברה השנה יוצאים
אף על אדר שני מפני הפורים ר"ל לאחר שנכנס אדר הראשו'
והלכו השלוחין ישבו ב"ד ועיינו ועיברוה לעשו אדר ב' אחר זה:

מסכת שבת

אמר ר' שמואל בר נחמני כל האומר בני עלי חטאו אינו
אלא טועה וכו' ויהיב ושקיל עד לאו שמ' פינחס לא
חטא ר"ל פלוגתייהו על והו חפני: דמתרץ סובר פינחס לא
חטא

כא חפני דמייתי קרא דכתיבה ה' לגמשעון// ותו יקשה והא כתיב
אשר ישכבון ר"ל ישכבו תרתי משמע הפנחס נמי ומתרץ ישכבן
כתיב דהיינו חפני ותו יקשה והא כתיב אל בני כי לא
טובה השמועה משמע בני כתיב דהיינו חופני לחוד ועוד יקשה
והא כתיב מעבירין משמע דמעבירים לשון רבים פנחס נמי
ומתרץ מעבירים כתיב דהיינו חפני ודע כי הרש"י ז"ל פתר
בענין יקשה ומתרץ אומר אני שעוק גדול הוא כ"ל מתרי
אנפי בענין יקשה הוא מוטעה לדעת הרש"י הרא"ה דנקיטו דהאי
כעל נמרא מעבירין לשון עברה ואינו כן לא קבלה שקובל אדם
כמו ויעבירו קול במחנה והכ"כ אתי מעבירין אתם ב' קאי ולא בני
עלי והכי קאי לא טובה השמועה אשר אנכי שומע עם השם
מעבירים ומכריזין וקובלין עליכם וכעל המורא סבר אבני עלו
קאי ולכך מתרץ נמי לא נהירא על פי רש"י דקתני מעבירים דכתיב
ואדרבה בכולהון ספרין מעברין כתוב היכא כתיב מעבירין וכעל
תוספות אומר שהוא שבעל המורא שפיר קאמר די למען
ספרים דידיה ומסורותיהם כך היו כמו שכתבו מקשה
ומתרץ כמו דחזינן בחילוק שמשון בכ"ד ספרי הקדש כתיב
כ' שנה שפט את ישראל [illegible] ובירושלמי אומר כ' שנה שנ' אירע
חנוך בברמאות ובנשמחאות לירדן ודירדהין //

מסכת יבמות

גמרא איכא מ״ד לא עשו ב״ש כדבריהם דהא בה
רובא ·· ואיכא מ״ד עשו דכי אזלינן בתר רובא
היכא דכי הדדי נינהו ·· הכא ב״ש מחדדי טפי ·· פי׳ מ״ד
לא עשו ב״ש כדבריהם שב״ש אעפ״י שהיו עושים מחלוקת
עם ב״ה אפ״ה היו הולכין אחר דעת ב״ה לפי שהם היו
הרוב ואחרי רבים להטות ·· ואיכא מ״ד עשו פי׳ עשו כדברי
עצמן ואמרו אעפ״י שבה הם רוב לא נעשה כדבריהם ·· לפי
שאנחנו חכמים יותר מהם ואין עיקר אלא חכמה ·· ונ״ל
דנאמר לא תתגודדו לא תעשו אגודות אגודות ·· ונ״ל היינו
דוקא בב״ד א׳ דלא יחלקו לב׳ דינים ·· אבל הכא ב״ה וב״ש תרי בתי
דינין הוו ·· אכתי קשה וכי שתי תורות ישלנו ח״ו ונ״ל דלא פסק
רחמנא הדין ושתק בסוגיא אלא אסר ע״פ פנים לאסור וע׳ פני
למותר ומסר הדבר לב״ד לפסוק הלכה אחר הרוב:

שאלו את צרת הבת מהו ליבם ·· ר״ל אם היתה לו בת נשואה
לאחיו כמשל ראובן ושמעון ולו אשה אחרת ומת כשם
שבתו פטורה כך צרתה פטורה הלכה צרת בתו ונשאת לאחיו
הב׳ ולו אשה אחרת כשם שצרת בתו פטורה כך צרת צרת׳ פטור
אפילו הן מאה ·· כלומר כשם שבתו פטורה שהרי אסורה לאביה
כך צרתה פטורה ·· הלכה צרת בתו ונשאת לאחיו הב׳ ר״ל ללוי היתה
דיש אח אחר שכולן מותרות לו ואינם פוטרות שהרי יש להן
מצות יבום ומתיבמת הא׳ והשנית פטורה דכתי׳ את בית אחיו
בית א׳ בונה ואין בונה ב׳ בתים ·· ואם יבם אחיו וכו׳ ר״ל
לוי

נמי אם צרת צרת בתו של ראובן ולו אשה אחרת והיו לו
בנים וחזרו ונפלו לפניו י"ל לפי ראובן כשם שצרת בתו
פטורה שנאסרה עליו משעת נפילת אחיו הראשון ר"ל
שמעון כך צרת צרתה אשת אחיו הג' פטור שלו שהיא צל
פוטרתה. ואם לא היתה בתו היתה נופלת לפניו ביבום
אבל משום בתו נאסרה עליו אפי' צרת צרת בתו פוטרת
ק' צרו לאביה למה שצרת ערוה פוטרת צרת אפי' עד ק' זה

יבמות פרק הערל סי' לא

אמר רבה בר יצחק לא ניתנה פריעת מילה לא"א שנ'
בעת ההיא אמר ה' אל יהושע עשה לך חרבות
צורים. פריעה ר"ל גלוית ראש העטרה. ואת"ה הא אמרינן
בכ"ד א"א קיים אפי' עירובי תבשילין. וי"ל דא"ע שלא נצטוו
אברהם קיימא מנפשיה. וזכתי אוכל למידק דא"ו רבי לא
שנה ר' חייא מנא ליה דאו מרעה לא כתבה בתורה ויהושע
בן נון מנא ליה. ותו דהוה ליה מוסיף כתי' אלה המצות שאין
נביא רשאי לחדש דבר מעתה. וי"ל דקבלה היתה בידו מרבן
הל"מ ואתא איהו ואסמכא אקרא. ועו"ל דבהדיא מפר' ביה
קרא דכתיב בעת ההיא אמר ה'. וי"ל דהלכה בידיה ללמוד
הוה. והשתא אמר ליה רחמנא לעשות כה. ועו"ל דדילמא
[illegible] פריעה קאמר אלא לאותם שלא היו מהולים במדבר
[illegible] משום חושש או משום דלא נשיב זיקא לפונירתי.
[illegible] משום [illegible] קרא של דמשמע זימנא אחריתי דהיינו
[illegible] דהשתא דרשת שוב לפריע
[illegible] דדרשת [illegible]. וי"ל לאקושי ס"פ מילה לתחלת מילה
ריה

... תחלת ... דה המעכבת אף סוף מילה מעכבת דבשארו
בה ציצין המכסין אפילו רוב גובהה מעכבת·· הרי אין מילה
זו אלא לפריעה זהו לגרסת רשי ולגרסת ר"ח מפרש מאי
שוב אלא לאו לפריעה חדא מילתא ולגרסתו מוסיף ודילמא
והויא פירכא והכי פריך ודילמא לאקשי [מילה] סוף מילה
לתחלת מילה ולא מסיק מידי בפריעה וסלקא בקושיא דלא
אתותב המקשה על זה בפריעה ·· ואת"ל לסברת המקשה אומ'
לא בפריעה מיירי אלא המילה כמשמעה הוי שוב ושנית מאי
דריש ביה ·· וי"ל כדאמרינן במדרש כשהיו ישראל [במדבר]
במצרים ובטלו המילה ויהושע מלן ובזכות המילה גילן ·· כע"ש
ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך דמיך הרי דם מילה
ודם פסחים ·· וכן י"ל לסברת דקאמר דלא מלו כל ימי [illegible] כשהיו
במדבר היאך היו אוכלים קדשים או אפילו בשר דבשר תאוה
לא הותר להם אלא ע"י שלמים ·· וי"ל דאותם שיצאו ממצרים
מהולים היו והם היו אוכלים והילודים במדבר לא אכלו כלל·· וי"ל
טובא היכי הוו לגלי ולמעבד פסחא דמילת זכרים מעכבת את
הפסח ·· וי"ל דכל שני דהוו במדבר לא עבוד פסח חוץ משנה
ראשונה ·· א"נ דעשו שלא כתקון ·· וה"ל למה לא מלו ·· וי"ל משום
רוח צפונית דלא נשבה ·· דרוח צפונית מועלת למכות ולפצעי'
איכא למידק דאמרינן בסוף כל הגט דד' רוחות מנשבות בכל
יום ורוח צפונית עם כל א' וא' וי"ל בכנפי [הרוח] כפשה לא נשבה
אבל עמהם [אלא] נשבה ·· איבעית אימא משום דנזופים הוו
[ה]מעשה העגל וי"ל דהא נמחל להם עון העגל ואשרה הקב"ה
שכינתו ביניהם על המשכן שנ' ויאמר ה' סלחתי כדבריך ··
אלא

[illegible] ... שהיה [illegible] ... ויעקב

ויעמוד דרשו [illegible] ומה [illegible] ביה [illegible] כי [illegible]

דם [illegible] שותא [illegible] [illegible] [illegible]

דרומית לפי שהיה [illegible] [illegible]

לפיכך [illegible] [illegible] משום סכנ׳

בדריש [illegible]

תניא [illegible]

ומני [illegible] קרא [illegible]

[illegible] למורא [illegible] לשמרה שבת [illegible]

ואם [illegible] שבת [illegible] מדרש [illegible] [illegible]

דסומא [illegible] דה שבת [illegible] [illegible] להבין

[illegible] במצות כבוד [illegible] יכול ישמע [illegible] על

[illegible] שהיתה [illegible] [illegible] והיה כהן [illegible]

[illegible] תחזורנו יכול ישמע [illegible] לפיכך [illegible]

את שבתותי תשמורו [illegible] ואת [illegible] עדי [illegible]

ישמע [illegible] בבית הקברות [illegible] [illegible]

תשובנה [illegible] פעמים שאתה [illegible] מהם [illegible]

בבית הקברות [illegible] כהן [illegible] לפי [illegible] ולהבי

[illegible] את שבתותי תשמורו [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] עדיפ׳ [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] בקרא

[illegible] [illegible] [illegible] שאתה

[illegible] [illegible] שבת [illegible]

[illegible]

ד

מסכת פסחים

אור לי״ד בודקין את החמץ לאור הנר כל מקום שאין מכניסין בו חמץ אין צריך בדיקה ובמה אמרו שתי שורות במרתף מקום שמכניסים בו חמץ ב״ש אומרין שתי שורות החיצונות על פני כ׳ המרתף וב״ה או׳ שתי שורות החיצונות שהן העליונות:

אור ליד וכולי מאי אור רב הונא אמר

גמרא

נגהי ורב יהודה אמר לילי קס״ד מאן דאמר נגהי נגהי ממש מתיבי הבוקר אור והאנשים שולחו אלמא אור יממא הוא מי כתיב האור בוקר הבוקר אור כתיב כמאן דאמר לצפרא נהר כדרב יהודה דאמר רב יהודה לעולם יכנס אדם בכי טוב ויצא בכי טוב. ת״ש וכאור בקר יזריח שמש אלמא אור יממא הוא מי כתיב אור בקר וכאור בוקר כתיב והכי קאמר וכאור בקר בעה״ז כן יזרח שמש לצדיקים לעתיד לבא מתיבי ויקרא אלקים לאור יום אלמא אור יממא הוא למאיר וקא קריה יום אלא מעתה ולחשך קרא לילה למחשיך וקא קרי ליה לילה והא קיימא לן דעד צאת הכוכבים יממא הוא אלא הכי קאמר קרייה רחמנא לנהורא ופקדיה אמצוותא דיממא וקרייה רחמנא לחשוכא ופקדיה אמצוותא דליליא. מתיבי הללוהו כל כוכבי אור אלמא אור אורתא הוא הכ׳ הללוהו כל כוכבים המאירים אלא מעתה כוכבים שאינם מאירים לא בעו שבוחי והא כתיב הללוהו כל צבאיו הא קמ״ל דאור כוכבי נמי אור הוא למאי נפקא מינה לנודר דתנן הנודר מן האור אסור באורן של כוכבים. כו׳ יבו׳ לא יקו׳

יקום רוצח יקטל עני ואביון ובלילה יהיה כגנב אלמא אור
יממא הוא ׳התם הכי קאמר אי פשיטא לך מילתא כיממא
דאנפשות קאתי רוצח וניתן להציל בנפשו׳ ואי ספיקא לך
מילתא כלילה יהא בעיניך כגנב ולא ניתן להצילו בנפשו׳׳
מתיבי יחשכו כוכבי נשפו יקו לאור ואין אלמא אור
יממא הוא התם איוב הוא דקא לייט לנפשיה דנופי קא גבר
ונהורא ולא נשכחיה׳ מיתיבי ואומר אך חושך ישופני
ולילה אור בעדני׳ מיתיבי אלמא אור יממא הוא התם
הכי קאמר דוד אני אמרתי חשך ישופני לעולם הבא שהוא
דומה ליום עכשיו אפי׳ בעוה״ז שהוא דומה ללילה היה
אור בעדני׳׳ מיתיבי ר׳ יהודה אומר בודקין אור ד׳ עשר
ובד׳ עשר שחרית ובשעת הביעור אלמא אור אורתא הוא
שם׳׳ מיתיבי אותו ד׳ עשר אסר בעשיית מלאכה ר׳ אליעזר
בן יעקב אומר משעת האור׳׳ ר׳ יהודה אומר משעת הנץ
החמה אמ׳ ר׳ אליעזר בן יעקב לר׳ יהודה היכן מצינו אור
שמקצתו מותר באכילת חמץ ומקצתו אסור באכילת חמץ
הא מדקתני ר׳ יהודה משעת הנץ החמה אלמא אור דקאמר
ר׳ אליעזר בן יעקב אורתא הוא מאי אור עמוד השחר א׳.
הכי אדקאמר ליה היכן מצינו יום שמקצתו מותר בעשיית
מלאכה ומקצתו אסור נימא איהו לנפשיה דהא איכא לעולם
דקא עריס הך ליה כשולא דרדרי ושכחן דפליגי רבנן בן יומא
ולילא דתנן לגבי תעניתא דצבור עד מתי אוכל ושותה עד
שיעלה עמוד השחר דברי ר׳ אליעזר בר שמעון אומר עד
קרות הגבר אלא צריך למימר צופה היכא אשכחן דפליגי ביה
רבנן

רבנן שאכלתו יותר ואכלתו אסור מ"ל הוא עצמו מבורר
שאכלתו יותר כאכילת חמץ ואכילתו דאסור באכילת חמץ
שפיר קאמר ליה הכי קאמר ליה אמינא לך לצאת מחלוקה
דרבנן ·· ואת אמרת · לי חמץ דאורייתא עד הכא אמר
רחמנא ועד הכא שרא רחמנא ·· ואידך ·· שעות
דרבנן ·· ואידך ·· הרחקה הוא דעבדו רבנן ביה לאו'
מתיבי אין משיאין משואות אלא על החדש שנראה
בזמנו לקדשו ואימתי משיאין משואות לאור עיבורו.
לאמש אור לאורתא הוא ש"מ: מתיבי היה עומד ומקריב
על גבי המזבח ואורה. טעון קידוש ידים ורגלים דברי ר'··
אורה שאמנו·· מתיב מר זוטרא המפלת אור לשמונים ואחד
ב"ש · פוטרין מן הקרבן וכה·· מחייבין אמרו לה לבית שמאי
לא אור שמונים ואחד כיום שמונים ואחד אם שוה לו לטומאה
לא ישוה לו לקרבן הא תדקאמר בה לבית שמאי אמאי שנא
אור שמונים ואחד כיום פ"א · אלמא אור חורתא הוא·· ש"מ··
מותיבי וכול יהא נאכל אור לשלישי ודין הוא ומה נאכלין
ליום א' ולילו, א' ושלמים נאכלין לשני ימים ולילה א' ולילה אחריהן
לילה אחריהן אף כאן נאכל לילה אחריהן ת"ל ביום זבחכם
יאכל עד יום הב' עד יום השלישי הוא נאכל לא ואינו נאכל
לאור יום השלישי · יכול ישרף מיד ודין הוא ומה נאכלין ליום
א' ושלמים נאכלין לב' ימים להלן תכף לאכילה שריפה·· אף
כאן תכף לאכילה · ת"ל והנותר מבשר הזבח ביום
השלישי באש ישרף ביום אתה שורפו ואי אתה שורפו בלילה··
הא תדקאמר יכול יהא נאכל אור לשלישי אלמא אור היא הוא ··

ש״מ. ת״ש שלש אור יום כפורים מתפלל שבע ומתודה שחרי׳
מתפלל שבע ומתודה מוסף מתפלל שבע ומתודה מנחה
מתפלל שבע ומתודה נעילה מתפלל שבע ומתודה ערבית
מתפלל שבע ~~ומתודה~~ מעין שמונה עשרה ר׳ חנינא בן ג׳
נמליאל אומר משום אבותיו מתפלל שמונה עשרה שלימות
מפני שצריך לומר הבדלה בחונן הדעת אלמא אור אורתא
הוא ש״מ. ת״ש שלש תנא דבי שמואל לילי ארבעה עשר
בודקין את החמץ לאור הנר אלמא אורתא הוא. אמר בן
רב הונא ובן לרב יהודה דכולי עלמא אור אורתא הוא,
ולא פליגי מר כאתריה ומר כאתריה דרב הונא קרו
נגהי ובאתריה דרב ~~רב~~ יהודה קרו ליה. ותנא דידן
מאי טעמא לא תנא לילי לישנא מעליא נקט

תש הן ישא איש בשר קדש בכנף בגדו ונגע
בכנפו ﭏ הלחם ואל הנזיד ואל היין ואל השמן
ואל כל מאכל היקדש ויענו הכהנים ויאמרו לא יקן
יקדש. ואמר רב אשתבוש כהני. מ׳די הני
טעמא אלא לרב לא משקה כי מטבחייא דתני
אבל משקה בית מטבחייא מטמא גופא רב אמר
אשבתן אשתבוש כהני ושמואל אמר לא אשת׳
אשתבוש כהני. רב אמר אשתבוש כהני
דביעי בקדש בעא מיניהו ואמרו ליה טהור.
ושמואל אמר לא אשתבוש כהני חמישי בקדש
בעא מינהו ואמרו ליה טהור. בשלמא לרב היינו

דכתיב

דכתיב ארבעה לחם נזיר יין ושמן אלא לשמואל
דאמר חמישי מנא ליה מי כתיב ונגע כנפו ב
בכנפו כתיב כמה שנגע בכנפו·· תש ויאמר
חגי אם יגע טמא נפש בכל אלה היטמא ו
ויענו הכהנים ויאמרו טמא·· בשלמא לשמואל
מרה,כא לא אשתבוש כהני התם נמי לא ז
אינשתבוש·· אלא לרב מאי שנא הכא דלא אשת
ומאי שנא התם דאישתבוש·· אמ' רב נחמן אמר
רבה בר אבוה בקיאין היו בטומאת מת ואין בקיאין
בטומ' שרץ·· רבינא אמר בטומ' מת נמי לא בקיאין
התב רביעי הכא ג·· תש ויען חגי ויאמר כן הגוי ה
הזה וכן העם הזה וכן כל מעשה ידיהם ואשר יקר
יקריבו שם טמא הוא·· בשל' לרב היינו דכתיב
טמא הוא אלא לשמו' אמאי טמא אתמוהי קא
מתמה והאכל מעשה ידיהם כתיב אמר
מר זוטרא ואיתימא רב אשי מתוך שקילקלו
מעשיהן מעלה עליהן הכתוב כאלו ה
הקריבו בטומאה··

פירושי/

שאל נא הכהנים תורה·· שוי. שאלן בהלכות קודש
וטומאה וטהרה·· בשר קודש: בשר שנגעת נבילה או שרץ·
ואל הנזיד; תבשיל! לא יטמא: נחלקו בה רב ושמואל חד אמר
אשתבוש כהני רביעי בקודש דבעו אינהו רביעי בקודש ואמרו
לו טהור·· וחד אמר לא אשתבוש כהני·· שאינו בקודש כעין
אינהו

מיניה... ומגע ונוגע בפנים לא נגע בשר עצמו אלא כבגד
שהוא ראשון: הקורא: הוסתכל · אם יגע טמא נגע חוץ
עצמו · יטמא · שאלת חבי אבי הטומאה · והחמישי לטומאות
שרץ רביעי הוא לטומאת אב · בן העם הזה · כיון שאתם טועים
כמו כן אתם כטועים בכמה הלכות ואשר יקריבו שם · אם לא יתנו
יתנו לכם לאמור... והרמב"ם ז"ל המאין בבינו ...
הזה בפי' משנה בהקדמתו לסדר טהרות בדרך ארוכה ,
והתלמוד קצר ולמה בו ומסיק אלה מניה ומסיק מעולם אבי כרבא(?)
אבל אמרתי ... הלשון למען ירוץ הקורא בו ומיני מפרש בפי
סעיפות הגמרא אלא כפי מה שהביא ר' יעקב ב' חביב בעין
יעקב. כי זה דרכי לבאר מאמרים שהביא בעין יעקב לבד
בתלמוד והמאמר הזה נזכר בגמרא במחלוקת רב ושמואל
בעדות רב ושמואל בעדות ר' יוסי בן יועזר שאמר משקה
בי מטבחייא תנן ולסברת רב דמשקין לא מקבלי טומאה
מדאורייתא אבל רבנן גזור על המשקין שיקבלו טומאה
אעפ"י שגזרו על המשקין אבל על משקה בית מטבחייא לא
גזרו משום הפסד קדשים משקה מטבחייא דם ומים כל בית
מטבחיים שבעזרה · ושמואל סובר דמדאורייתא מקבלי
טומאה משקים אבל לטמא דברים אחרים לא ורבנן
גזרו לטמא אחרים אבל שאר משקים חוץ ממשקה
בית טבחייא לא גזור לטמא אחרים אבל לטומאת עצמן
יש בהן אבל גררא(?) לפנים ריהטת הסוגיא כי ותו המאמר
הזה כי קשייתיך דרב דמה בא משמע דמשקה בי מטבחיא
מקבלי טומאה נינהו דהכי כעי חזי הנכיא על יין ושמן דמקבלי
טומאה נינהו ... יין ושמן משקה בי מטבחייא נינהו ומטמא
ולא

ומי בטומאת משקין דרבנן דאמרת לא גזור עליהו ואי נמי
בטומאת דרבנן הא בדיק להו חגי לכהני וכבר נגזרה טומאה
על המשקין בימי חגי הנביא שהיה מאנשי כנסת הגדולה
וזה היה בבית שני בשנת שתים לדריוש והיה חגי הנביא
בודק את הכהנים לידע אם בקיאין בהלכות טומאה לפי
שנשתכחו מהן בגולה שלא נתעסקו בקדשים ובתחלה שאל אותם
בטומאת שרץ וזהו הן ישא איש בשר קדש ר״ל שיקח אדם בשר
של קדש ונשאו בכנפו ונגע בכנפו אל הלחם ואל הנזיד ואל ה
היין ואל השמן וכו׳ דשרץ הוא אב טומאה והכנף הראשון
לטומאה ובשר קדש שני לה ומאי ונגע בכנפו ר״ל מה שבכנפו
והוא הבשר נגע בו אל הלחם או אל הנזיד או אל השמן ואל המשקי׳
ונגעו אל כל מאכל היקדש הו הוטמא זה המאכל שהוא רביעי לטומאה
והכהנים השיבו לו לא יטמא לפי דטומאת שרץ עד רביעי מצי לא
למיטמי מכאן ואילך תשש כחו ולא מצי למיטמי ורב אושתבוש
כוהני ר״ל טעו בזה כהנים דרביעי בקדש בעי מניהו ואמרי
ליה טהור ורביעי בקדש הוי טמא בשרץ ושמואל לא אושתבוש
כהני חמישי בקדש בעא מנייהו ואמרי ליה טהור ושמואל מדקדק
מלישנא דקרא דנקט בכנפו דמשמע דבר אחר דהיינו דבר אחר
וזהו בשר קדש לפיכך חמישי שאל וטהור ר״ל דשרץ אב טומאה
וכנף ב׳ אותו דבר אחר ג׳ ובשר קדש ד׳ ויין ושמן ה׳ לפי
החמש ה׳ ולא טהור משום הכי שפיר השיבו ולא אשתבוש כהני
ה׳ בקדש הוי טהור מטומאת שרץ ועוד שאלם על טמא מת
הנגע בכל אלה היטמא והם השיבוהו יטמא דטומאת נפש
[illegible] מוסיף מעלה אחר על טומאת [illegible] שרץ דשרץ הוי אב
טומאה

טומאה והכנף ראשון לטומאה אבל המת עצמו הוי אבי
אבות הטומאה· והכנף אב הטומאה·· והבשר ראשון לטומאה
והלחם והנזיד ב׳ לטומאה והמאכל ג׳ לטומאה ויענו הכהנים
ויאמרו יטמא ושלישי בקדש כעין מניהו היו יודעין שהוא
טמא ובזה טעו לפיכך השיבם הנביא ואשר יקריבו שם
טמא הוא ומתוך שקלקלו מעשיהם מעלה עליהם כאילו
הקריבו בטומאה ר״ל לא שהיו טועים בדין טומאה וטהרה
לומר כך אלא שאחר הדור קלקלו מעשיהם קלקול אחר והיה
הנביא מוכיחם לאומר הואיל שמעשיהם מקולקלים עבודתם
פסולה כאילו בטומאה אתם מקריבים לפני ה׳ :

מסכת ראש השנה

ארבעה ראשי שנים הן· באחד בניסן ר״ה למלכים
ולרגלים·· באחד באלול·· ראש השנה למעשר
בהמה·· ר׳ אלעזר ור׳ שמעון אומ׳ בא׳ בתשרי·· ראש השנה
לשנים לשמיטים וליובלות לנטיעה ולירקות בא׳ בשבט ראש
השנה לאילן· דברי בית שמאי ובית הלל אומ׳ בט״ו בו׳· גמ׳·
למלכים למאי הלכתא· אמר רב חסדא לשטרות·· דתנן שטרי
חוב המוקדמין פסולין והמאוחרין כשרין·· תנו רבנן מלך
שעמד בעשרים ותשעה באדר כיון שהגיע יום א׳ בניסן עלתה
לו שנה· ואם לא עמד אלא בא׳ בניסן אין מונין לו שנה עד שיגיע
ניסן אחר·· אמר מר מלך שעמד בכ״ט באדר· פשיטא·· הא
קמ״ל· דניסן ראש השנה למלכים·· ויום בשנה חשוב שנה· ואם
לא עמד אלא באחד בניסן אין מונין לו שנה· עד שיגיע ניסן
אחר

אחד פשוטה·· לא צריכה דאימנו עליה מאדר ולא למולכוה עד
ניסן מהו דתימא כיון דנגה תרתי שנין קמ"ל דלא: תנ"ר ו'
את באדר ועמד אחר תחתיו באדר מונין שנה לזה
ולזה את בניסן ועמד אחר תחתיו בניסן מונין ראשונה
לראשון ושנייה לשני את באדר פשוטה מהו דתימא שיאל ובתרי לא
מנינן קמ"ל דלא· את בניסן ועמד אחר תחתיו פשוטה מהו דתימא
כי אמרינן יום א' בשנה חשוב שנה בסוף שנה ...
אמרינן קמ"ל דלא·· את באדר ועמד אחר תחתיו בניסן מונין ראשונה
לראשון ושנייה לשני·· פשוטה·· אימנו עליה מאדר ומלך בניסן
מה הוה דתימא כיון לזה תרתי שנין קמ"ל דלא דאין חוש:
אמר ר' יוחנן מניין למלכים שאין מונין אלא מניסן שנ' ויהי בשמונים
שנה וארבע מאות שנה לצאת בני ישראל מארץ מצרים בשנה הרביעית
~~בחדש~~ בחדש זיו הוא חדש שני ויהי בשמונים וארבע מאות
שנה לצאת בני ישראל מארץ למלך שלמה על ישראל· מקיש
מלכות שלמה ליציאת מצרים· מה יציאת מצרים מנינן מניסן אף
מלכות שלמה מניסן מנינן·· ויציאת מצרים גופיה מנ"ל דמנינן
מניסן·· דילמא מתשרי מנינן·· לא סלקא דעתך·· דכתיב ויעל
אהרן הכהן אל הר ההר על פי ה' וימת שם בשנת הארבעים לצאת
בני ישראל מארץ מצרים בחדש החמישי באחד לחדש· וכתיב
ויהי בארבעים שנה בעשתי עשר חדש באחד לחדש מדקאמר
באב וקרו ליה שנת הארבעים וקאי בשבט וקרו ליה שנת
הארבעים· מכלל דראש השנה לאו תשרי הוא· בשלמא הך מפרש
ליציאת מצרים·· אלא האי מנא לן דליציאת מצרים· דילמא להקמת
המשכן·· כדאמר רב פפא שנת עשרים בגזירה שוה··

הכא

הכא נמי שנת ארבעים שנה ארבעים לגזירה שוה מה התם
ליציאת מצרים אף הכא נמי ליציאת מצרים ומתאי
דמעשה דאב קדים דומיא דמעשה שבט קדים·· לא סלק דעתך
דכתיב אחרי הכותו את סיחון וכי מה נפשיה דאהרן אכתי
הוה סיחון·· שנאמר וישמע הכנעני מלך ערד·· שמע שמת
אהרן ונסתלקו ענני כבוד·· וכסבור שניתנה רשות להלחם
בישראל·· והיינו דכתיב·· ויראו כל העדה כי גוע אהרן··
אמר ר' אבהו אל תקרי ויראו אלא וייראו·· וכדריש לקיש··
דאמר ריש לקיש כי משמש באפו. בארבע לשונות אי
אלא דומיא דהכא דהא לא דמי התם כנען הכא סיחון·· תנא
הוא סיחון הוא ערד הוא כנען סיחון שדומה לסיח מדבר
כנען על שם מלכותו·· ומה שמו ערד שמו·· איכא דאמרי
ערד שדומה לערוד מדבר·· כנען על שם מלכותו ומה שמו
סיחון שמו ואימא ראש השנה אב הוי לא סלק דעתך דכתיב
ויהי בחודש הראשון בשנה השנית באחד לחדש הוקם
המשכן·· וכתיב ויהי בשנה השנית בחדש השני בעשרים
בחדש נעלה הענן מדקאמר מדקאי בניסן וקרי ליה שנת
שנית וקאי באייר וקרי ליה שנה מכלל דראש השנה לאו
אייר הוא ואימא ראש השנה סיון·· לא סלקא דעתך דכתיב
בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים·· ואם אותם
בחדש השלישי בשנה השנית מיבעי ליה·· ואימא תמוז·· ומי
ואימא [illegible] אב·· ואימא אדר·· אלא אמר ר' אלעזר מהכא
ויחל לבנות בחדש השני בשני·· בשנת ארבע למלכותו··
מאי שני לאו לירח שני שמונין בו למלכותו·· מתקיף לה
רבינא

פנ״י לא צריכא דאימנו עליה מאדר ולא אמלכוה עד ניסן
מהו דתימא נימנו ליה תרתי שנין קמ״ל דלא : ת״ר מת באדר
ועמד אחר תחתיו באדר מונין שנה לזה ולזה ·· מת בניסן וע
ועמד אחר תחתיו בניסן מונין שנה זה ולזה מת באדר ועמד
אחר תחתיו בניסן מונין ראשונה לראשון ושנייה לשני ·· מת
באדר פשיטא מהו דתימא שתא לבי תרי לא מנינן קמ״ל דלא
מת בניסן ועמד אחר תחתיו פשיטא מהו דתימא כי אמרינן
יום אחד בשנה חשוב שנה בסוף שנה אבל בתחילת שנה לא
אמרינן קמ״ל דלא ·· מת באדר ועמד אחר תחתיו בניסן מונין
ראשונה לראשון ושנייה לשני פשיטא דאימנו עליה מאדר ומלך
בניסן מהו דתימא נימנו ליה תרתי שנין קמ״ל דלא מונין
אמר רבי יוחנן מניין למלכים שאין מונין אלא מניסן שנאמ׳
ויהי בשמונים שנה וארבע מאות שנה לצאת בני ישר׳
מארץ מצרים בשנה הרביעית בחדש זיו הוא חדש שני למלוך
שלמה על ישר׳ מקיש מלכות שלמה ליציאת מצרים ·· מה
יציאת מצרים מניסן מנינן מניסן אף מלכות שלמה מניסן מנינן
ויציאת מצרים גופיה מנלן דמניסן מנינן דילמא מתשרי
מנינן לא סלקא דעתך דכתי׳ ויעל אהרן הכהן אל הר ההר על
פי ה׳ וימת שם בשנת הארבעים לצאת בני ישר׳ מארץ מצרים
בחדש החמישי באחד לחדש וכתיב ויהי בארבעים שנה
בעשתי עשר חדש באחד לחדש מדקאי באב וקרי ליה שנת הארבעי׳
גא וקאי בשבט וקרי ליה שנת המ׳ מכלל דראש השנה לאו תשרי
הוא ·· בשלמא הך מפרש ליציאת מצרים ·· אלא הני מנאי ד
דליציאת מצרים דילמא להקמת המשכן כדאמר רב פפא שנת
עשרים שנת כ׳ לגזירה שוה הכא נמי שנת מ׳ שנת ארבעים

רבינא ואימא שני בחדש · אם כן שני בחדש בהדיא הוה
כתיב ואימא שני בשבת · א"ל רב אשי חדא שני בשבת
לא אשכחן דכתיב ועוד מקיש שני בתרא לשני קמא/ מה שני
קמא חדש אף שני בתרא חדש · תניא כותיה דר' יוחנן מנין
שאין מונין למלכים אלא מניסן · שנא' ויהי בשמונים שנה
וכתיב ויעל אהרן הכהן ואומר ויהי בארבעים שנה
ואומר אחרי הכותו · ואומר וישמע הכנעני ואומ' ויראו כל
העדה, ואומ' ויהי בחדש הראשון בשנה השנית ואומ' בחדש השני
ואומ' ויחל לבנותו · אמר רב חסדא לא שנו אלא למלכי ישראל
אבל מלכי אומות העולם מתשרי מנינן · דכתיב דברי נחמיה
בן חכליה ויהי בחדש כסלו שנת עשרים ואני הייתי בשושן
הבירה · וכתיב ויהי בחדש שנת עשרים לארתחשסתא המלך
ואשא יין לפניו ואשא את היין ואתנה למלך ולא הייתי רע לפניו
מדקאי בכסלו וקרי ליה שנת עשרים וקאי בניסן וקרי ליה שנת
עשרים מכלל דראש השנה לאו ניסן הוא · בשלמא הך מפרש
לארתחשסתא אלא הא מאי דארתחשסתא המלך דילמא
למנינא אחרינא · אמר רב פפא התם שנת עשרים שנת עשרי'
לגזירת שוה · מה התם דארתחשסתא המלך אף הכא
דארתחשסתא · ומאי דמעשה דכסלו קדים · דילמא דמעשה
דניסן קדים לא ס"ד · דתניא דברים שאמר חנני לנחמיה
בכסלו אמרן נחמיה למלך בניסן דברים שאמר חנני
לנחמיה בכסליו מאי הן · דכתיב דברי נחמיה בן חכליה
ויהי בחדש כסליו שנת עשרים וג' וכתיב ויבוא חנני
אחד מאחי הוא ואנשים מיהודה ואשאלם על היהוד'
היהודים

היהודים הפליטה אשר נשארו מהשבי ועל ירושלים ויאמרו לי
הנשארים אשר נשארו מן השבי שם במדינה ברעה גדולה
ובחרפה וחומת ירושלים מפורצת ושעריה נתצו באש מאורן
נחמיה. מלך בניסן דכתיב ויהי בחדש ניסן שנת עשרים
לארתחשסתא המלך ואומר ויאמר לו המלך מדוע פניך רעים
ואתה אינך חולה אין זה כי אם רוע לב ואירא הרבה מאד
ואומר למלך המלך לעולם יחיה מדוע לא ירעו פני אשר העיר
בית קברות אבותי חרבה ושעריה אוכלו באש ויאמר
לי המלך על מה זה אתה מבקש ואתפלל אל אלקי השמים ואומ'
למלך אם על המלך טוב ואם ייטב עבדך לפניך אשר ית
תשלחני ליהודה אל עיר קברות אבותי ואבננה ויאמר לי המלך
והשגל יושבת אצלו עד מתי מהלך ומתי תשוב וייטב בעיני
המלך וישלחני ואתנה לו זמן מותיב רב יוסף ביום עשרים
וארבעה לחדש בשנת שתים לדריוש ואומר בשביעי בעשרים
ואחד לחדש ואם אותם בשביעי בשנת שלש מיבעי ליה.
אמר רבי אבהו כורש מלך כשר היה לפי כך מנו לו
במלכי ישראל מתקיף ליה רב יוסף קשו
קראי אהדדי ועוד דכתיב ושיציא ביתא דנה עד יום תלתא
לירח אדר דהיא שנת שית למלכות דריוש מלכא ותנא באותו
זמן לשנה הבאה עלה עזרא מבבל וגלותו עמו וכתיב ויבא
ירושלים בחדש החמישי הוא שנת שביעית למלכו ואם
איתא שמינית מיבעי ליה ועוד מי דמי התם כורש הכא
דריוש שאני את הקו' אמר ל' לא קשיא כאן קודם שהחמיץ
וכאן לאחר שהחמיץ מתקיף ליה רב כהנא ומי החמיץ והכ'
ובני השפחן

השיתן ובני תורין ודכרין ואימרין לעלוון ואלה שמהת הנכסין אלה
בלחוד
חמר ומשח -מלאמר בהנוא די בירושלם והני מתיהב לקיים יום
ביום די לא שלו- אמר ליה ק׳ מטוטך די להון מתקרבין ניחוחין
אלה שמהת ומצליין לחיי עולם מלכא ובנוהי ולא דעבידי הכי
ולא מעלית הא- והתניא ה׳ אומר סלע זו לצדקה בשביל
שיחיו בני בשביל שאזכה לחיי העולם הבא הרי זה ולא בעות
אי לא ימנא לן דמהימין מהכא נדבכין די אבן גלל תלתא
ונדבך [illegible] די אבן/ גלל די אע חדת שימור ליה, מעבד
רבי סבר אי מרדו בו יהודאי מקלינהו בנורא- מאי
שלמה לא עבד הכי- והא כתיב ויעש שלמה שלשה טורי
גזית וטור כרתת ארזים- שלמה עבד מלעיל איהו עבד
מלרע- שלמה שקעי בבנינא איהו לא שקעי בבנינא-
שלמה סדיה בסודרא בסודרא איהו לא סדיה בסודרא--
אמר ר׳ יוסף ואי תימא רבי יצחק אמר מנלן דמהימין
מהכא ונאמר לו המלך ה׳ שגל יושבת אצלו- מאי
שגל רבה בר לימא משמו דרב אמר כלבתא: מלא מעתה
ועל מרא שמיא התרוממתא ומאניא דבייתיה הייתין
קדמך ואנת ורברבנך שגלתך ולחנתך חמרא שתין בהון
ולאלהי כספא ודהבא נחשא פרזלא אעא ואבנא די
לא חזין ולא שמעין ולא ידעין שבחת ולאלהא די
נשמתך בידיה וכל ארחתך ליה לא הדרת ומאי משמע
שגל כלבתא בת משתיא חמרא הוא- הא לקושיא
דתליא לה, ומשתיא אלא מעתה בנות מלכים ביקרותיך
נצבה שגל לימינך בכתם אופיר- אי שגל כלבתא מאי
קא משבח

קא מכשר נביא להו לישראל הכי קאמר להו בשכר שחביבה
תורה לישראל בשביל לחמות העולם זכותם בכתם אופיר.. ומי
בעית אותם לעולם שבל מלכיא ורבא בר מימר להא מאירא
בליר [illegible] [illegible] [illegible] שהיתה חביבה עלון כשבל אינתו
שהיו [illegible] [illegible] תיקן שבל אי בעית אותם דאתחיין להכא
עד עד נקף די כיברין [illegible] למיוקרא מאה ועד חינטין בורין
מאה. ועד חמר בתים מאה ועד משח בתין מאה ומלח דלא
כתב ומיוקרא בלא קצבתא והשתא בקצבתא ודילמא מיוקרא
לא הוי קייס ליה. בשעבדה השתא קיים ליה בשיעורא אלא
מחוורתא כדשנינן מעיקרא:

פרק ראוהו בית דין

מתניתין כל השופרות כשרין חוץ משל פרה
מפני שהוא קרן אמר יוסי והלא כל השופרות
נקראו קרן שנאמר בקרן במשוך היובל בשמעכם את קול השופר:
גמ' קאמר ר' יוסי ורבנן כל השופרות איקרון קרן ואיקרון שופר
דפרה קרן איקרי שופר לא מיקרי דכתיב בכור שורו הדר
לו וקרני ראם קרניו. ור' יוסי אמ' נהי דפרה נמי איקרי
שופר דכתיב ותיטב לה' משור פר מקרין מפריס. אם נאמר
שור למה נאמר פר. ואם נאמר פר למה נאמר שור אלא
שור פר משופר.. ורבנן כדרב מתנה דאמר רב מתנה
משור פר משור שהוא פר: עולא אמר היינו טעמא
כדרב חסדא דאמר רב חסדא מפני מה אין כהן
גדול

גדול נכנס לפני ולפנים בבגדי זהב לעבוד עבודה לפי שאין
לפני לפי שאין קטיגור נעשה סניגור: ולא והא איכא דם
הפר הוא"ל דאשתני אישתני ... אלא והא איכא ארון וכפרת וכרוב
חוצה כל יקריב קא אמרי והא איכא כף ומחתה חוצה כל
ותנא קמייתרי והא איכא בגדי זהב מחוצה ... ניס קא אמרי שופר
נמי מבחוץ הוא כיון דלזכרון קאתי כלפנים דמי והא תניא
מפני שהוא קרן חמור ועוד יאמר ... דאין קטיגור נעשה סניגור
שופר בחוץ הוא ודקאמרת מפני שהוא קרן כל השופרות נמי
איקרו קרן אביי אמר היינו טעמא דרבנן שופר א' אמר
רחמנא ולא ב' וג' והאי דפרה כיון דקאי אינשי גילדי גילדי
בשנים וג' שופרות דמי והתניא מפני שהוא קרן מרא ועוד
קאמר חדא דשופר א' אמר רחמנא שנים ושלשה שופרות
ועוד מפני שהוא קרן ור' יוסי אמר לך דקאמר שופר אחד אמ'
רחמנא כיון דאחברי הדדי חד הוא ור' דקאמר מפני שהוא קרן
כל השופרות נמי איקרו קרן: מאי משמע והאי יובלא לישנא
דדיכרא הוא דתניא אמ' רבי עקיבא כשהלכתי לערביא היו
קורין לדיכרא יובלא ואמר עקיבא כשהלכתי לגליא היו קורין
לנידה גלמודה כלומר גמולה דא מבעלה ואמר כשהלכתי ואמר
היו קורין למעה קשיטה ופרשו מאי קשיטה דאורייתא ויקנה
אמר כשהלכתי לכרכי הים היו קורין למכירה כירה למאי נ"מ
נפקא מינה לכרותי כקברי אשר כריתי לי ואמר ריש ...
נשיאה ... לתקוע קונטר היו קורין לכלה נינפי ולתרנגול
סבון: ומאי קרא אמר רב יהודה ואיתימא ר' אלעזר ...
בשופה ... אל נתן לשבי ... בגוני ... רותיך
תא מאי
... כשן

צורור כשר שכל הקולות כשרין בשופר' שלחו ליה לאבוה
דשמואל קדחו ותקע בו יצא' כשיעא בוולבו נמי ליקדח קדחי
שלהן' אמר רב אשי שקדחו בזכרותו' מהו דתימא
מין במינו חוצץ קמ"ל:

פרק יום טוב ינ׳

יט' של ר"ה שחל להיות בשבת' במקדש היו
תוקעין אבל לא במדינה' משחרב בית המקדש
התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהו תוקעין בכל מקום שיש
שם בית דין' אמר ר' אלעזר לא התקין רבן יוחנן
בן זכאי שיהו תוקעין אלא ביבנה בלבד אמרו לו אחד
יבנה ואחד כל מקום שיש בו בית דין' ועוד זו היתה
ירושלים יתירה על יבנה שכל עיר שהיא רואה ושומעת
וקרובה ויכולה לבוא תוקעין בה וביבנה לא היו תוקעי'
אלא בבית דין בלבד: גמרא' תנהו אמר ר' לוי בר
חמא אמר רב חמא בר חנינא כתוב א' אומר שבתון זכרון
תרועה' וכתוב א' אומר יום תרועה יהיה לכם' לא קשיא
כאן ביום שחל להיות בשבת' וכאן ביום טוב של שחל להיות
בחול' אמר רבא ואו דאורייתא היא במקדש היכי
תקעינן' ועוד מלאכה היא דאיצטריכא קרא למעוטה

והא

והא תנא דבי ר׳ ישמעאל כל מלאכת עבודה לא תעשו״ יצאת [illegible]
תקיעת שופר ורדיית הפת שהיא חכמה ואינה מלאכה״ א
אמר רבה הכל חייבין בתקיעת שופר ואין הכל בקיאין
בתקיעת שופר. גזירה שמא יטלנו בידו וילך אצל בקי ל
ללמוד ויעבירנו ארבע אמות ברשות הרבים״ והיינו
טעמא דלולב והיינו טעמא דמגלה׃ **פיסקא׳**
משחרב בית המקדש וכו׳ ת״ר פ׳ א׳ חל להיות יום טוב
של ראש השנה להיות בשבת אמר להם רבן יוחנן **בן זכאי** לבני
בתירה נתקע אמרו לו נדון. אמר להן נתקע ואחר כך
נדון לאחר שתקעו אמרו לו נדון״ אמר להן כבר נשמע
קרן ביבנה ואין משיבין אחר מעשה״ **פיס׳**
אמר להן ר׳ אלעזר לא התקין רבן יוחנן בן זכאי״
אמרו עליה״ **תנא קמא** איכא בינייהו ביהודה
דאיקרא״ **בכל מקום** שיש בו **ב״ד״ אמר רב**
הונא ולא עם ב״ד אחר ועם ב״ד בפני בפני בית דין למפוקי
שלא בית דין דנא׳: מותיב רבה זו היתה ירושלים יתירה
שבכל עיר שרואה ושומעת אתי ועוד זה חולקא ברקתנו ואחרת
תבעו לה. מילא נמי דאלו בירושלים תוקעין יחידים וביבנה
לא היו תוקעין יחידים. נלא והא כי אתא רב יצחק בר
רב יוסף אמר כי הוה מסיים שליחא **דצבורא** תקיעתא ביבנה
לא שמע איניש [illegible] חוניה מקל תקיעתא דיחידאה: אלא לאו
דאלו בירושלים תוקעין בין בזמן בית דין ובין בזמן שלא ב״ד
וביבנה בזמן בית דין אין שלא בית דין לא: הא בזמן ב״ד להם
תקעינן ואפי׳ שלא בפני בית דין אלא דאילו בידו עלים תוקעין

בפני בית דין לא · אינהו דאמרי כה והא דרב הונא אתא ביום
הכפורים תעכיבו שומר כבל ו אר נכס · שכל יחיד ויחיד
חייב לתקוע אמר רב הונא תאי בית דין בזמן שבית המקדש
בית עולם בית דין דלא · מותיב רבה תוקעין שופר
בשל זה נשל יובל דוחה את השבת בגבולין איש וביתו
מאי איש וביתו אילימא איש ואשתו · ומשה מי מחוייבין הא
מצות עשה שהזמן גרמא · הא וכל מצות עשה שהזמן ג
גרמא נשים פטורות אלא לאו איש וביתו · לאו אפי'
שלא בזמן בית דין לא לעולם בזמן בית דין מותיב רב
שוה שנת היובל לר"ה לתקיעות ולברכות אלא שהיובל
תוקעין בין בב"ד שקידשו את החודש ובין בית דין שלא
קדשו את החדש וכל איש ויחיד חייב לתקוע ובר"ה לא
היו תוקעין אלא בבית דין שקדשו את החדש ואין כל יחיד
ויחיד חייב לתקוע ובר"ה לא היו תוקעין אלא בב"ד
שקדשו את החדש ואין כל יחיד ויחיד חייב לתקוע אלא כל י
יחיד ויחיד חייב לתקוע · אימא דאלו ביובל תוקעין יחידים
ובר"ה אין תוקעין יחידים: ולא · והא כי אתא רב יצחק
בר בר יוסף אמר כי הוה ... דציבורא תקיעתא
דיבנה לא שמע איניש קל אודניה מקל תקיעתא דיחידאי:
אלא לאו דאילו ביובל תוקעין בין בזמן ב"ד ובין שלא בזמן
ב"ד ובראש השנה בזמן ב"ד אין שלא בזמן ב"ד לא · לא · אלא
ביובל תוקעין בין בפני ב"ד ובין שלא בפני ב"ד ובר"ה בפני
ב"ד תוקעין שלא בפני ב"ד אין תוקעין · ולעולם בזמן בית דין
איתמר נמי א"ר חייא בר גמדא אמר ר' יוסי בן שאול אמר

אין

אמר ר׳ אין תוקעין אלא כל זמן שבית דין יושבין·· בעו רבי
זירא כי נערו לעמוד ולא עמדו אלא בית דין יושבין בעינן
נהי איכא· או דילמא זמן כד׳ בעינן וליכא תיקו··
פיס׳ על זאת היתה ירושלים וכו׳ תנ״ר רואה פרט
ליושבת בנחל שומעת פרט ליושבת בראש ההר·· וקרוב׳
פרט ליושבת חוץ לתחום ויכולה לבוא פרט למפסיק
לה נהר··

מתניתין שופר של ראש השנה אין מעבירין עליו את
התחום ואין מפקחין עליו את הגל ולא עולין באילן
ולא רוכבין על גבי בהמה ולא שטין על פני המים ואין חותכין
אותו לא בדבר שהוא משום שבות ולא בדבר שהוא משום לא
תעשה· אבל אם רצה ליתן לתוכו מים או יין יתן· ואין מעכבין
את התינוקות מלתקוע· אבל מתעסקין בהם עד שילמדו והמתעסק
לא יצא והשומע מן המתעסק לא יצא:

גמרא

מס׳ יום עשה לא תעשה הוא ולא אתי עשה ודחי את לא ת
תעשה·· פיס׳ ולא עולין באילן ולא רוכבין על גבי
בהמה ולא שטין על פני המים· השתא דרבנן אמרת לא
דאורייתא מיבעיא ולמאי צריך למימר זו קתני·· פיסקא׳
אין חותכין אותו לא בדבר שהוא משום שבות ולא בדבר
שהוא בלא תעשה משום שבות קתני משום לא תעשה
מבעיא השתא משום אמרת לי משום לא תעשה מיבעיא
זו ואין צריך לומר זו קתני: פיס׳ אבל אם רצה

ליתן

ליתן לתוכו מים או יין יתן מים או יין אין מי רגלים לא:
מתני' מני אבא שאול היא דתניא אבא שאול אומר מים
מים או יין לומר כדי לצחצחו מי רגלים אסור משום הכבוד:
פיס' ואין מעכבין את התינוקות מלתקוע אמר אביי הא נשים
מעכבינן והא תניא אין מעכבין לא את הנשים ולא את
התינוקות מלתקוע אמר אביי לא קשיא הא ר' יהודה והא
רבי יוסי ור' שמעון דתניא דבר אל בני ישראל בני ישראל
סומכין ואין בנות ישראל סומכות דברי רבי יהודה
רבי יוסי ורבי שמעון אומר נשים סומכות רשות
פיס' אין מתעסקין בהן עד שילמודו אמר רבי
אלעזר אפילו בשבת תניא נמי הכי מתעסקין
בהן עד שילמודו ואפילו בשבת ואין מעכבין לא את
הנשים ולא את התינוקות מלתקוע ביום טוב הא בשבת
מעכבינן הא אמר השתא אפילו בשבת אין מעכבין את
לקשיא הא בקטן שהגיע לחנוך הא בקטן שלא הגיע לחינוך:
פיס' המתעסק לא יצא מתעסק הוא דלא יצא הא תוקע לשיר יצא
נימא מסייע ליה לרבה דאמר רבא התוקע לשיר יצא דילמא
תנא נמי תוקע לשיר מתעסק קרי ליה: פיס' והשומע מן
המתעסק לא יצא אבל השומע מן המשמיע לעצמו מאי יצא
נימא תהא תיובתא דר' זירא דאמר ליה לשמעיה
איכוון ותקע לי דילמא איידי דתנא רישא מתעסק תנא
סיפא נמי מתעסק:

מתניתין סדר תקיעות שלש של שלש שלש
שיעור תקיעה כג' תרועות שיעור תרועה

כשלשה

כשלש יבבות. תקע בראשונה והריע ותקע ג' בעמידה כשם
ששליח צבור חייב כך כל יחיד ויחיד חייב. ר"ג אומר
שליח צבור מוציא את הרבים ידי חובתן. גמ'
שיעור תקיעה כג' תרועות. והא תניא שיעור תקיעה
כתרועה. אמר אביי תנא דידן קא חשיב תקיעות דכולהו
באבי כתרועות דכולהו באבי. תנא ברא קא חשיב חד
בבא. שיעור תקיעה כג' יבבות. והא תניא שעור תקיעה כשלשה
שברים. אמר אביי בהא ודאי פליגי דכתיב יום תרועה
ומתרגמינן יום יבבא וכת' ביה באימיה דסיסרא בעד החלון
נשקפה ותייבב אם סיסרא. מר סבר אימיה דסיסרא גנוחי
גנח. ומר סבר ילולי יליל. ת"ר מנין שבשופר דכתיב
והעברת שופר תרועה. אין לי אלא ביובל. בראש השנה
מניין. ת"ל בחדש השביעי שאין ת"ל בחדש הזה ומה ת"ל
בחדש הזה שיהיו כל התרועות של חדש הזה בזה. ומניין שפשוטה
ת"ל והעברת שופר תרועה ומניין שפשוטה לאחריה
לפניה. ופשוטה לאחריה ת"ל תעבירו שופר. אין לי אלא ביובל
בר"ה מניין ת"ל והעברת שופר תרועה בחדש השביעי שאין ת"ל
בחדש הזה ומה ת"ל בחדש הזה שיהו כל התרועות של חדש הזה
בזה. ומניין לשלש של שלש ת"ל והעברת שופר תרועה וכתיב שבתון
זכרון תרועה. וכתיב יום תרועה יהיה לכם ומניין ליתן את
האמור של זה בזה ואת האמור של זה בזה ת"ל שביעי לגזירת
שוה הא כיצד שלש תקיעות שהן תשע. שיעור תקיעה כתרועה
שיעור תרועה כג' שברים. והא תניא לעולם מייתי לה
בהיקשא ולבסוף מייתי לה בגזירה שוה. הכי קאמר אי לאו
גזירה שוה הוה מייתינן ליה בהיקשא. השתא דאתייא לה
בגזירה

בגזירה שוה לא צריך הקישא · והא תניא מנין לה תלמוד
לומר ותקעתם תרועה · תקיעה בפני עצמה ותרועה בפני
עצמה או אינו אלא תקיעה ותרועה אחת היא כשהוא אומר
ובהקהיל את הקהל תתקעו ולא תריעו הוי אומר תקיעה בפני
עצמה ותרועה בפני עצמה ומנין שפשוטה לפניה ת"ל
ותקעתם תרועה ומנין שפשוטה לאחריה ת"ל תרועה יתקעו
ר' ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר אינו צריך הרי הוא
אומר ותקעתם תרועה שנית שאין ת"ל שנית ומה ת"ל שנית זה
בנה אב כל מקום שנאמרה תרועה תהא תקיעה שניה לה ואין
לי אלא במדבר בראש השנה מנין ת"ל תרועה תרועה לגזירה
שוה · הא כיצד שלש תרועות בראש השנה שתים מדברי תו'
ואחת מדברי סופרים ואחת מדברי תורה שבתון ז
זכרון תרועה מדברי תלה והעברת שופר תרועה וגו'
תרועה ללמודו הוא בא מאי ללמודו הוא בא ביום וגו' כל
בגולה · ומיבעי ביום ולא בלילה מנא לן נפקא ליה מביום
הכפורים אי נמי לה מביום הכפורים ופשוטה לפניה ו
ופשוטה לאחריה מאי נפקא והעברת תעבירו ומה לי ו
והעברת כדרב מתנה דאמר רב מתנה והעברת דרך ה
העברתו בעינן תעבירו מאי קאמר רחמנא תעבירו כיוד
ואיבעי רב מתנה מדשני בדיבורי תעבירו שופר כיוד
לא מצית אמרת דוקא העברה העברה [illegible] כתיב הכא
והעברת שופר תרועה וכתיב התם ויצו משה ויעבירו קול במחנה מה
להלן בקול אף כאן נמי בקול [illegible] התם דאייתי לה מדכתיב מי
מה להלן חצוצרות אף כאן נמי חצוצרות ת"ל תקעו בחדש

שופר

עיבר בכסא ליום חגינו איזה הוא חג שהחדש מתכסה
בו הוי אומר זה ר״ה נקט דחמנא עיבר: מתקין ר׳ אבהו
בקיסרי תקיעה ג׳ שברים תרועה ותקיעה מה נפשך
אי ילולי הוא ליעביד תקיעה תרועה ותקיעה אי גנוח
הוא ליעביד תקיעה שלשה שברים ותקיע׳ מספקא
ליה אי גנוחי הוא אי ילולי הוא: מתקיף לה רבינא דילמא
גנוחי הוא וקא מפסיקא תרועה בין שברים לתקיעה הדר
עביד תקיעה ג׳ שברים ותקיעה: מתקיף לה עוירא דילמא
ילולי הוא וקא מפסיקא שברים בין תרועה לתקיעה הדר
עביד תר״ת אלא הכי דר׳ אבהו למה לי אי ילולי הוא וקא עבדינן
אי גנוחי הוא קא עבדינן: מספקא ליה דילמא גנח וילול
אי הכי ליעביד נמי איפכא תר״שת דילמא ילולי וגנח סתמא
דאיניש כי חש לביה דאיניש גנוחי גנח והדר מייליל:

מסכת פסחים

מתניתין

אי זו היא דרך רחוקה
מן המודיעית ולחוץ גמ׳ אמר עולא מן המודיעית לירושלים
חמשה עשר מילין הוי סבר לה כי הא דאמר רבה
בר בר חנה אמר ר׳ יוחנן כמה מהלך אדם בינוני
ביום עשר פרסאות מעלות השחר ועד הנץ החמה
חמשה מילין משקיעת החמה ועד צאת הכוכבים
חמשה מילין פשו להו תלתין חמיסר מצפרא עד
פלגא דיומא וחמיסר מפלגא דיומא עד [illegible]
עולא לטעמיה דאמר עולא אי זו היא דרך רחוקה

מ' נדה

משנה כל היד המרבה לבדוק בנשים משובחת ובאנשים תקצץ וכו' ובגמרא מקשה מאי שנא נשים ומ"ש אנשים ר"ל מה נ"מ בבדיקתן איכא ומה שינוי איכא ביניהו ומתרץ נשים דלאו בנות הרגשה נינהו ר"ל אינה מרגשת באיש בעת שפולטת נדה. ולא הכי בגברא ותו מקשה מאי איריא מרבה ר"ל דמתניתין קא תני יד המרבה עד תקצץ משמע אי מרבה תקצץ אי לא תקצץ והא אנן קי"ל אסור לאחוז באמתו ומשתין משום דחזקת הדבר שלא יצא שכבת זרע לבטלה פעם א' אסור.. ומתרץ כי קא תני מרבה אנשים ר"ל דהאי מרבה נמשך אנשים קאי ולא בנשים וכו'

מסכת ר"ה פ"א

אמר ר' אבהו כורש מלך כשר היה וכו' עד קשו קראי אהדדי תרי קראי נינהו כתיב ועזרא כתיב מסיע כמ"ד מאן ליה היינו בניסן דכתיב ביום כ"ד לחדש וכו' כו' כב וא' לחדש וכו' שביעי היינו תשרי וקי"ל דכל היכא דכתיב בחדש הא' או בחדש השני או בחדש הז' וכיוצא אינו משמע אלא ניסן שמעולם אין חדשים דכתיבי בקרא מונין אלא מניסן דאי אילא ל דכרך מתשרי מאן ליה כלמעבר א"ה בלאו הכי וקרא כתיב ביום כ' ול' לחדש בשנת שתים לדריוש שנת ב' מבעי ליה סהדי הכל מודים דבכל היכא דכתיב בחדש הא' או בחדש הב' וכיוצא אינו דמשמע אלא מהניסן ובעזרא משמע כמלכי א"ה מאן ליה דכתיב ושיציא ביתא עד דנא עד יום ג תלתא לירח אדר דהיא שנת שית למלכות דריוש מלכא והפלאות ב"ה היתה בשנת שית וכו' בכ"ג לאדר ומלם הבית כיון לניסן שחטו הפסח ועשו חג המצות ז' ימים לפסח אחר משנה.

בשנה הבאה היינו שנה שביעית כא׳ כניסן התחיל לעלות מבבל וכא׳
דדלא כאכ. הגיע לירושלים הרי אם מתשרי מונים לו יש כאן שנה
א׳ ומקצת ~~[illegible]~~ שפיר בשנה הז׳ מבבל אם מניסן מונין יש
כאן שתי שנים שלה. ואתי שנה שמונין כאן לגבי מלכי א״ה
השנה חשוב לתרי שני לא על כך מתשרי מנו לו ומתקרן לכן
כאן קודם שהתחיל כאן ולאחר שהתחיל קודם דהא טינא כלבו
חשבוהו כמלכי ישראל שנה שלימה לכתר שעלה עזרא ודאהו
מחשבתו הרעה חשבו כמלכי א״ה השנה כתרי שני ולזה מתיישבן
שני ה׳ מקראות׳׳

מ׳ חגיגה פ׳ אין דורשין

מעשה ר׳ שהיו מהלכין בדרך וכו׳ עד שאמר אשריכם
אתם מזומנים לכת שלישית·· מקשה אין קאמר
ר׳ מזומנים לכת שלישית·· והא ג׳ הרצאות הן ר׳ יוסי הכהן
הרצה דברים לפני ריב״ז כדמפרש ואזיל ר״ל אלו ג׳ ~~הרצאות~~
אנשים שהרצו ר״ל שדרשו הם מזומני׳ לכת שלישית ולא אדם
אחד ואלעזר בן ערך לא חשיב בכללייהו·· מתרץ דהרצי והרצו
קמי קא חשיב דהרצי ולא הרצי קמיה לא קא חשיב·· ר״ל מי שד
שדרש לפני רבו ורבו נ״כ דרש לפניו חשיב לה·· ומי שדרש
לפני רבו ורבו לא השנה לפניו לא קא חשיב ותו מקשה א״כ מאי
אמאי חשיב לחנניה בן חכינאי והא דרש לפני רבו·· ורבו לא
דרש לפניו·· מתרץ אלא דהרצי מיהא קמי מאן דהרצי הוה
חשיב·· ר״ל חנינא בן חכינאי שאני רבו והוה מובהק במעש׳
מרכבה חשיב כאילו הרצה לפני רבו ורבו הרצה לפניו:

בריש פ"ק דבכורות

שאל קונטריקום הצמון את ריב"ן בחשבון סלעים
וישראל היו תר"ג אלף ושלשת אלפים ותק"נ ונמצאו
שקלים שלהם ש' אלף ואלף ותשעה לרף הסלעים ועשה
מהם מנים·· מכל ק' סלעים ד' מנים והככר ס' מנה··
הרי ג' אלף ותק' סלעים ··מנה ונמצא לג' מאות אלפים ר' מנה
ונשארו אלף ותשעה·· תן לג' אלף ותק' ככר הרי ק"ק וג' ככר
נשארו רע"ה סלעים שהם י"א מנים ומנה של קודש כפול
היה נמצא סך הכל ק' ככר ושלשים וה' וחצי מנה של קודש
הליטרא היא מנה והמנה כ"ה סלעים והקנטר ד' ליטרין

ועוד שאל בגנבוי הכסף פי' קונטריקום היה מזייף כפי פסוקו'
לקנטר ריב"ן להוציא לעז על מרע"ה והביא מכסף שקלי
הגולגולת לכל א' וא' חצי חצי שקל ועשה ממנו ווים לעמודים
שנ' ויהי הכסף הכפורים מאת ככר ואלף וז' מאות [illegible] וה' ושבעים
שנ'··ככר של קודש כפול היה לשל חול והוא ק"כ מנה והמנה
כ"ה סלעים ··וסלע ד' דינרים וקונטריקום בככר דחול מנה
לפיכך טועה·· והיתה כונתו לרעה ולזה לא מנה את שע"ה
שקלים שמונה פ' פקודי ויהיו לתר"ג אלף וג' אלפים ותק"נ
הרקפתא דגברי ג' מאות אלפים וק"ן אלפי' וקק' וע"ה שקלים
תן לכל ככר ק"ן אלפים שקלים לתר"ג אלף קק' ככר דחול·· ולג'
אלפים ככר א' הרי קק' א' ··ונשארו רע"ה סלעים והם י"א מנה·
וכן דע דככר של קודש כפול היה וכן מנה אבל לא סלעי' סלע
חול שוה לשל קודש:

מ' מכות פ"א

משנה ע"פ שנים עדים או ג' עדים וגו' אם יתקיים העדות
בשנים למה פרט לך הכתוב בג' וגו' מתניתין הלאי
מייתי במכות ע"ל שהקשה להון במשמעות קרא ביעתא
דמ"ל וגו'
בכותחא אם יתקיים העדות ~~וכו'~~ בשנים במידי נקל אמאי
לה למימר ג' ומתרץ אלא להקיש ג' לב' ר"ל הקיש קרא ג' לב'
מה ב' מבטלין עדות ב' אף ג' מבטלין לעדות ג' מנ"ל משום דכתי'
עדים לתלתא קרי עדים וכן לאלף ולזה בא הג' לשון ת"ק ור"ש
אומר לא בא ג' אלא להקיש לב' ר"ל ~~כמו שכתב ג' ומזמין~~ אין ה
העדים זוממין נהרגין אלא עד שיזומו כולם ·· ר"ל כגון שבאו
ג' ב' מהם העידו שפלוני עשה דבר מה והג' אומר להד"מ דלא
נימא הכי תרי יהרגו כיון יתקיים עדותן בלא ג' אם לא היה
עמהם קמ"ל דלא דבעינן השלשתן יזומו כחדא להכי אתא הג'
ור' עקיבא לא אתא הג' אלא לעשות דינו ·· ר"ל דלא תימא בלא זוממו
הג' שהודה עמהם עדות הב' היתה מתקיימת ע"פ שנים כתו'
והג' לא נהרגהו קמ"ל גם הוא מן המתקיימין דבר היה ואוהו
נמי יהרג עם הב' לכתר הכי כתב כיוצא באון אם ענש ~~הכ~~
הכתוב לנטפל לעוברי וגו' ר"ל כמו התועלת למד ר"ע מהך קרא
זה הג' נטפל עם הב' עדים יהרג ·· כ"ש מי שנטפל ר"ל שנדבק
עם הצדיקים בעה"ז כמה וכמה שכרו שמדת טובה מלינן
מרובה נוצר חסד וכדפרש"י וגו' והריטב"א כתב ר"ע לא פליג
בעיקר דינא לא את"ק ולא אר"ש אלא משמעות דורשין וגו'
ר"ל כל חדא מניהון הבו טעמא חדא ור"ש מודה בעיקר דינא
ר"ל כך הדין כמו דקתני ת"ק ור"ש אלא לפרושי ולאדרושי
קרא קאתי ר"ע וגו':

כתובת יבום

כך וכך בשבת כך וכך לחדש פלוני איך פלוני בן פלו'
אתא לקדמנא וכן אמר לנא אחי דמן אבא שכיב
וחיי לרבנן ולכל ישר' שבק וכר וברת ומורית ומחסן [illegible]
ומוקים שמא כושרא לא שבק ושבק הדין איתת דשמה
פלונית בת פלוני דאיתתה פלוני אחי לי אדאוריתא לנכויי יתה כדכתיב
בספר אוריתא דאשה יבמה יבא עלוה ונסיבית פלונית דא ואתיבמת
לפלוניא בר פלוני יבמה כדין ואוקימתי שמא כושרא כדכתיב והיה
הבכור אשר תלד יקום על שם אחיו המת' ודין נדוניא די הנעלת
פלוניתא דא מבית אבוה לבית יבמה כדין וכדין וכתב לה
פלוני לפלונית יבמתיה עשרים וחמשה זוז דחזון לה דהוו
מכתובתה דכתב לה בעלה קמאה ואוסיף לה מדילה
כדין וכדין וקבל עליה פלוני' דא דנא אחריות ותוספת כתובתה
דא' ועל ירתוה בתרי מקרקעי ומטלטלי אפילו מגלימא דעל
כתפיה וכו' // כדכתבינן בשטרי כתובות דעלמא"

מליצה על משודם הכדם

וכן לתפלה צריך לידע אלה הדברים והן אזכרות" וכן לתל'ם
א' מקום התפלה לידע שעולה למעלה לשמים" ב' שיעור
השחיטה ר"ל שלא יוסיף על י"ח ברכות" ולא יפחות מהם" אם
הוסיף או פיחת ברכה א' הו"ז פגם תפלתו" ג' דבר הראוי לתפלה
בלשון הקדש בנוסח שתקנו חז"ל ובלילות ובתפילין" ד' מתי
מתפללין תפלה שחרית עד ד' שעות ומנחה משש שעות ומעלה
וערבית מצאת הכוכבים עד עלות עמוד השחר" ה' היכן
מתפללין

מתפללין שלא יתפללו במרחץ ובב״ה ובמקום מטונף וכו
לואה ומימי רגלים ·· ג׳ כיצד מתפללין בעמידה ובחמש
כריעות ·· ויעשה רגליו א׳ ויפסע ג׳ פסיעות לאחורין ·· ז׳ דברים
הפוסלים והפוחתים התפלה כדאיתא בדינים ·· יח׳ מי הוא
הראוי להתפלל פרקו נאה וקולו ערב ·· והעולם רצוים ממנו
וכיוצא כדאיתא בדינים:
וכן לתורה א׳ מקום התורה לכונה טובה והראוי יקרא וללמוד
וללמד ·· ב׳ שיעור כל ילמוד לפני הרב עד שידע להבין
הוא ולדקדק מעצמו ולהוציא הדין מעצמו ·· ג׳ דבר דהיינו
שלא יקרא בספרי המינין ובספרי החיצונים ·· ד׳ מתי ילמוד
בבחרותו ישב לתורה ולא ימוש מפיו שעה א׳ ולא ישבות לא
ביום ולא בלילה כענ״ש טוב לגבר כי ישא עול בנעורין ·· ה׳ ד
היכן לומדין כאז״ל כל הלומד בב״ה לא במהרה הוא משכח
תלמודו וכן ילמוד על הב״ר כאז״ל דמשכח שמעתתיה בכהד
ה׳ כיצד לומדין עד שישגרם ויתנגם בלבו יפה יפה כאז״ל
כשיעור תיכ״ל און מלאכי ילך לפניך א״ב מקרא משנה
והדר גמרא א״ב יגרים איניש והדר לסבר גמרא והדר
סברא ·· ו׳ דברים הפוסלים היינו מדות רעות וגרגרנות
ועזות וכולמסות לתאוות ובעיטה ברבותיו ·· יח׳ מי הוא הראוי
ללמוד שיהיה תוכו כברו:
ד״א לצדקה א׳ מקום שיאמין שהצדקה שהוא עושה היא
עומדת לו לעה״ב ש׳ צדקתו עומדת לעד קרנו תרום
בכבוד ·· ב׳ שיעור שהמבזבז אל יבזבז יותר מחומש ומיהו
אם ראו כמה עניים ביום יתן לכולם כענ״ש תן חלק לשבעה
גם

בה' בס"ד

ממה שראוי לתקן ולגדור גדר וסייג על בדק התורה שלא
יהרס ושסמכוה אקרא ושמרתם את משמרתי עשו
משמרת למשמרתי .. כי הכרם בלא סייג וגדר יבערוהו
כעש יכרסמנה חזיר יער וזיז שדי ירענה ועשיתי גדר
וסייג בגזרה ובתקנה המחוזקת ומוגדרת ומסוייגת בגדר
חכמים ז"ל ובסייגם בנדוי ובחרם ושמתא .. בגזרת עירין
פתגמא ובמאמר קדישין שאלתא .. על דעת המקום ברוך
הוא .. ועל דעת חכמי אז אנא מנדה ומחרים ומקלל ומארר
ומשמיתנא בשיפורי ובספרי לנתרי סנהדרי ובדרדקי דקרי
ולווחי בשקקי דמתא .. בהורמנותא דלעילא מילתא מסתריא
כאגרתא קוש קרינא במכתבא גללא בזעא .. בשמתא
דחריפתא וחמימתא .. בשלהוביתא דבוצינא דנורא ומתוקדא
בשרא וגרמא ורוחא ונפשא כביתא כאעי ואבני כגרבא דאזיל
ומחי וקטול ושריף על איניש גברא ואיתתא .. ברא וברתא
דמגלי רזין לברא לאומי ולמלכי .. דמחי לישר' חבריה בפומיה
ובלישניה .. ויתמסיר ממוניה וגופיה דיש' לעמין פלחי ע
גלמיא ולמאן דמתגאי על ישראל בחוטרא דרישעין דאומין
עובדי ע"ז ולכל בר יש' דעביד כהדין ובדרעא מרממא ..
לבטלא גזירתא דאוריתא דנפקת מפומיה דקב"ה בזיקוקין
דנורא .. ורמי שלשלתא ושפכא דחותמא דחתים על כל
מלה ומלה בתל' קטרין ואיסרין וחותמין ולכל מאן דנסיב
איתתא בלא רעותא ורשותא .. דילה ודבי אבוהא באונסא
דיהיב ממונא למלכותא ומסב יתה .. ואנא ניקום ובגזור
על